

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG.410.010.01.2022

Pani
Elżbieta Górna
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
ul. Przemysłowa 2
66-300 Międzyrzecz

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/055 Wsparcie dla rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (dalej: <i>PCPR</i> lub <i>Centrum</i>), ul. Przemysłowa 2, 66-300 Międzyrzecz
Kierownik jednostki kontrolowanej	Elżbieta Górna, dyrektor PCPR, od dnia 1 lutego 2011 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Organizacja wykonywania zadań związanych z udzielaniem pomocy osobom i rodzinom przeżywającym trudności w okresie pandemii COVID-19.2. Pomoc realizowana na rzecz osób i rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19 oraz jej efekty.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2022 (do dnia zakończenia kontroli ¹), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Anna Huziej, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/56/2022 z 3 czerwca 2022 r.2. Paweł Pawlak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/78/2022 z 27 lipca 2022 r. <p>(akta kontroli str. 1-3, 450-451)</p>

¹ 19 października 2022 r.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623. Dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

PCPR prawidłowo realizowało obowiązki w zakresie pomocy na rzecz osób i rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii Covid-19. Realizując wsparcie udzielano w szczególności poradnictwa psychologicznego, psychoterapeutycznego, prawnego i socjalnego, których wymiar jednak istotnie zmniejszył się na skutek różnorodnych uwarunkowań wynikających z tego okresu.

Organizacja pracy Centrum w związku z pandemią pozwalała na bieżącą obsługę klientów, świadczoną przez specjalistów posiadających wymagane kwalifikacje, bez zbędnej zwłoki. Pracownikom PCPR zapewniono możliwość doskonalenia zawodowego i podnoszenia posiadanych kwalifikacji.

Podejmowane w toku interwencji kryzysowej działania świadczą o zapewnieniu adekwatnego oraz komplementarnego wsparcia osobom i rodzinom przeżywającym trudności w okresie pandemii. Na skutek udzielonej pomocy, w szczególności natychmiastowego poradnictwa psychologicznego, ale też współdziałania z odpowiednimi podmiotami zewnętrznymi, osoby te przewyciężyły trudności i odzyskały równowagę psychiczną.

Na pozytywną ocenę zasługuje przystąpienie do projektu pn. *Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie pandemii Covid-19*. Przekazany w ramach tego projektu sprzęt (komputerowy, multimedialny, ochrony osobistej i in.) trafił do dwóch domów dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawczej oraz 48 rodzin zastępczych, łącznie do 187 osób.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Organizacja wykonywania zadań związanych z udzielaniem pomocy osobom i rodzin przeżywającym trudności w okresie pandemii COVID-19

Opis stanu
faktycznego

1.1 Formy wsparcia osób i rodzin przeżywających trudności

Osoby i rodziny przeżywające trudności zamieszkujące teren powiatu międzyrzeckiego, w latach 2019 – 2022 (I połowa), mogły skorzystać z następujących form wsparcia zapewnianych przez PCPR:

- a) poradnictwa psychologicznego, w tym terapii i mediacji – 1 253 porady, w kolejnych latach udzielono odpowiednio: 393; 392; 364 oraz 104 porad/pomocy;
- b) poradnictwa socjalnego – 255 porad udzielono w ramach pracy socjalnej (odpowiednio 183, 42, 26 oraz 4). Podczas jednej porady z poradnictwa socjalnego korzystało niekiedy więcej niż jedna osoba. Pracownicy PCPR informowali ponadto o istniejących punktach pomocy na terenie powiatu,

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

dostarczali wiedzy o możliwych formach wsparcia w miejscu zamieszkania na terenie powiatu, wskazując dane właściwych instytucji i organizacji pozarządowych;

c) poradnictwa prawnego – udzielono 77 porad, odpowiednio 48,11,12 oraz 6.

W latach 2019- 2021 udzielono pomocy w ramach pięciu interwencji kryzysowych łącznie dziewięciu osobom w kryzysie (trzem w 2019 r., dwóm w 2020 r. i czterem w 2021 r.).

W ramach interwencji kryzysowych ww. osobom udzielono każdorazowo pomocy psychologicznej, a ponadto w 2019 r. w przypadku matki z dwojgiem dzieci także porad socjalnych i prawnych oraz udzielono schronienia tymczasowego na okres łącznie powyżej 3 miesięcy. Był to jedyny przypadek w latach 2019-2021, kiedy wydano skierowanie na pobyt w Ośrodku Interwencji Kryzysowej w PCPR w Międzyrzeczu (dalej *OIK lub Ośrodek*) i udzielono schronienia⁵.

Ośrodek działający w strukturze PCPR⁶ w Międzyrzeczu w badanym okresie posiadał 10 miejsc dla osób potrzebujących wsparcia.

Zasady funkcjonowania OIK w PCPR w Międzyrzeczu określone zostały w jego regulaminie⁷, zgodnie z którym przyjęcia do OIK (mieszczącego się w internacie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Międzyrzeczu) dokonywał pracownik PCPR, w godzinach nocnych natychmiastowego przyjęcia dokonywał pracownik internatu SOSW, pełniący dyżur.

(akta kontroli str. 366-387, 395)

Ponadto PCPR udzielał także wsparcia poprzez porady/pomoc w zakresie:

- psychoterapii łącznie w badanym okresie udzielono 380 porad - w kolejnych latach 2019-I poł. 2022 odpowiednio: 162, 37, 119 i 62,

- przeciwdziałania przemocy w rodzinie 73 porady, tj. odpowiednio: 33, 29, 5 i 6. Wsparcie w zakresie przeciwdziałania przemocy najczęściej dotyczyło przemocy fizycznej lub psychicznej. W zależności od tego kto był ofiarą przemocy była to najczęściej pomoc z pogranicza porady rodzinnej (przemoc pomiędzy małżonkami) i opiekuńczo-wychowawczej (przemoc w stosunku do dziecka) z elementami pomocy socjalnej lub psychologicznej. Tego rodzaju pomoc najczęściej jest interdyscyplinarna, przy czym niekiedy mogła ograniczać się do informacyjnego wskazania innej instytucji działającej jako właściwa w danym przypadku (policja, kurator sądowy, właściwy OPS, zespół interdyscyplinarny).

W każdej z form wsparcia w badanym okresie następował spadek liczby udzielanych porad. Działająca w/z Dyrektor do przyczyn zmniejszenia liczby udzielonej pomocy w zakresie poradnictwa socjalnego, prawnego i poradnictwa ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie zaliczyła:

- W 2019 r. PCPR realizował projekt unijny pn. „Uwierz w siebie, możesz więcej II edycja” (projekt rozpoczęty 1.05.2019 r., zakończony 31.12.2021 r.), do którego przystąpiło 90 osób, a część z tych osób korzystała w ramach projektu z poradnictwa socjalnego (stąd większa liczba udzielonych porad w 2019 r. na etapie początkowym trwania projektu). Jednej osobie udzielano nawet kilku porad w tym samym dniu, np.

⁵ Kolejny przypadek skierowania do OIK i udzielenia schronienia miał miejsce w I połowie 2022 r. (skierowanie z 27.04.2022 r.).

⁶ Regulamin organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu przyjęty uchwałą Zarządu Powiatu Nr 79.2014 z dnia 16.10.2014 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu.

⁷ Zatwierdzonym Zarządzeniem Nr 8/2008 Dyrektora PCPR w Międzyrzeczu z dnia 31.07.2008 r.

z poradnictwa socjalnego, rodzinnego, z poradnictwa ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

- Spadek liczby udzielonych porad w zakresie poradnictwa socjalnego wynikał też z faktu, iż wzrosła liczba porad w zakresie poradnictwa rodzinnego i psychologicznego. W ostatnich latach następuje zmiana profilu osób zgłaszających się z problemem – inne kwalifikowanie (mniej problemów socjalnych, wynikających z ubóstwa na rzecz porad rodzinnych);
- W okresie marzec-maj 2020 r. wstrzymano osobistą obsługę klientów – stan epidemii. Wykonywanie zadań w PCPR, w powyższym okresie, podlegało częściowemu ograniczeniu bezpośredniej obsługi interesantów – należało wcześniej umówić spotkanie z zachowaniem reżimu sanitarnego. Każdy kto wymagał pomocy lub wsparcia otrzymywał ją w różnych formach, jednak najefektywniejszą pomoc, której oczekiwali klienci, były spotkania na żywo ze specjalistą w gabinecie, które pandemia utrudniła;
- Rok 2021 – w związku z dalszymi zachorowaniami, ograniczeniami, izolacją i kwarantanną ludzie nadal w obawie o swoje zdrowie w mniejszym stopniu zgłaszali się o udzielenie pomocy specjalistycznej – mniejsza skłonność wychodzenia z domu, odkładanie problemu „na później”. Ponadto osobom potrzebującym pomocy, trudno było w warunkach domowych, poprzez telefon, korzystać z pomocy, podczas gdy w tym samym pomieszczeniu przebywały inne osoby. Początki 2022 r. – wśród ludzi mogło pozostać przekonanie, że urzędy nie przyjmują klientów z powodu ciągle istniejącego Covid-19.
- Większa i szersza pomoc innych instytucji – na przykładzie ofiar przemocy w rodzinie - prokuratura i sądy zdecydowanie częściej występują o zakaz zbliżania się sprawcy do ofiary a także nakaz opuszczenia mieszkania przez sprawcę, co przekłada się na zmniejszenie liczby ofiar przemocy w rodzinie zgłaszających się z problemem, a co za tym idzie zmniejszenie liczby udzielanych porad w zakresie poradnictwa socjalnego, prawnego, przeciwdziałania przemocy w rodzinie i schronienia w OIK. Realizowany jest także projekt rządowy dla osób pokrzywdzonych przestępstwem, gdzie można uzyskać bezpłatną pomoc prawną i psychologiczną.
- Wśród potencjalnych przyczyn można wskazać także lepszy status materialny rodzin, większą pomoc finansową od Państwa (programy socjalne), co wpływa na lepsze funkcjonowanie rodzin w każdym obszarze życia i radzenie sobie z problemami.

(akta kontroli str. 426-427)

PCPR nie zapewniał bądź nie prowadził:

- a) mieszkań chronionych,
- b) ośrodków wsparcia,
- c) telefonu interwencyjnego, natomiast PCPR informował o ogólnodostępnych telefonach na stronie internetowej Starostwa, dostępna była informacja o numerach telefonów w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu, przy wejściu do budynku została wywieszona informacja z numerami telefonów, a ochrona w budynku zobowiązana została do przekazywania informacji zainteresowanym o numerach telefonów w okresie Covid-19.

W Centrum nie uruchomiono punktu konsultacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie, gdyż jak wyjaśniła Dyrektor osoby szukające pomocy czy porady

specjalistycznej, w tym sprawcy przemocy domowej mogą zgłosić się do pracownika socjalnego w PCPR i tu uzyskać stosowną pomoc.

W sprawie mieszkań chronionych pracownik w/z Dyrektora wyjaśniła, że Powiat Międzyrzecki nie prowadzi mieszkań chronionych z uwagi na zabezpieczenie tej potrzeby poprzez inne formy wsparcia - w strukturze PCPR funkcjonuje Ośrodek Interwencji Kryzysowej, dysponujący 10 miejscami. Powiat prowadzi sześć domów pomocy społecznej i Powiatowy Ośrodek Wsparcia w Skwierzynie dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w którym jest 10 miejsc całodobowego pobytu – w ciągu całego roku osoby mogą korzystać z tych miejsc przez 8 miesięcy.

W roku 2009 Powiat prowadził mieszkanie chronione dla pełnoletnich usamodzielnionych wychowanków Domu Dziecka. Z uwagi na skargi mieszkańców i niewłaściwe korzystanie z niego przez mieszkające tam osoby Zarząd Powiatu podjął decyzję o likwidacji tej formy wsparcia

(akta kontroli str. 426-427, 525)

PCPR w Międzyrzeczu nie opracowywał programów osłonowych, w szczególności w zakresie wsparcia osób i rodzin w związku z ich problemami spowodowanymi pandemią Covid-19. PCPR realizował ze środków PFRON w ramach Modułu III program „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi”, z którego skorzystało 319 wnioskodawców⁸, a środki wydane w 2020 r. na ten cel wyniosły 353,5 tys. zł.

W kwestii dodatkowego wsparcia udzielanego przez Centrum w związku z pandemią Dyrektor wskazała m.in., że: PCPR monitorował sytuację epidemiologiczną w sześciu Domach Pomocy Społecznej, Domu Dziecka (30-osobowym), Powiatowym Ośrodku Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi, w tym m.in.:

1. Domy Dziecka, Domy Pomocy Społecznej zgłaszały informację na temat zachorowań na Covid-19 pracowników i mieszkańców,
2. Przekazano w systemie CAS informacje o kwarantannach, izolacjach rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczych,
3. Koordynowano przekazania środków ochronnych niezbędnych do zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania Covid-19 z LUW,
4. Sporządzano zbiorczą informację o potrzebach w DPS na walkę z Covid-19 np. z Funduszu Przeciwdziałania Covid-19 przyznane środki w 2021 r. w kwocie 286 623,00 zł.⁹

Dodatkowo PCPR koordynował pozyskiwanie środków finansowych zewnętrznych na walkę z Covid-19 i przeciwdziałanie wirusowi. W 2020 r. dla 6 domów pomocy społecznej funkcjonujących w powiecie międzyrzeckim na walkę z Covid-19 i przeciwdziałanie wirusowi pozyskano środki finansowe z Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w łącznej kwocie 1 778 422 zł.

(akta kontroli str. 486, 507-510)

Kolejną z dostępnych form wsparcia funkcjonujących w powiecie były rodzinne domy dziecka, rodziny zastępcze i placówki wychowawcze, w których w kolejnych latach przebywało:

a) w 2019 r.:

- w 50 rodzinach zastępczych - 63 dzieci.
- w dwóch rodzinach zastępczych zawodowych - 8 dzieci.

⁸ na 341 wnioskujących

⁹ pismo nr PS-V.3120.15.2021.BKro z dn. 25.02.2021 r.

- w dwóch rodzinnych domach dziecka - 18 dzieci.
W jednej placówce opiekuńczo-wychowawczej przebywało 26 dzieci.

b) w 2020 r.:

- w 49 rodzinach zastępczych - 71 dzieci.
- w dwóch rodzinnych domach dziecka - 17 dzieci.
- w jednej placówce opiekuńczo-wychowawczej - 21 dzieci.

c) w 2021 r.:

- w 46 rodzinach zastępczych - 62 dzieci.
- w dwóch rodzinnych domach dziecka - 20 dzieci.
- w dwóch placówkach opiekuńczo-wychowawczych - 28 dzieci.

(akta kontroli str. 398-401)

W powiecie międzyrzeckim funkcjonował także Powiatowy Ośrodek Wsparcia w Skwierzynie „Razem różnie” dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W 2019 r. uczestnikami zajęć w Ośrodku było 48 osób na pobycie dziennym i całodobowym. W latach 2020-2021 uczestniczyła w zajęciach zbliżona liczba osób - po 45 osób, zaś w 2022 r. (I pół.) 47 osób.

(akta kontroli str. 396)

1.2. Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych

W okresie objętym kontrolą obowiązywała Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Międzyrzeckim na lata 2016 – 2025¹⁰ (dalej Strategia). W Strategii uwzględniono zagadnienia dotyczące zapewnienia wsparcia osobom i rodzinom przeżywającym trudności oraz dotyczące pomocy dzieciom i młodzieży, które znalazły się w sytuacji kryzysowej. Nie zostały uregulowane natomiast szczególne uwarunkowania wynikające z pandemii.

Określone w dokumencie cele strategiczne to: wspieranie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem¹¹, promocja zatrudnienia i rynek pracy¹² oraz integracja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami (cel operacyjny: aktywizacja osób z niepełnosprawnościami). W dokumencie tym zapisano, że *Strategia (...) nie ogranicza się w swych zapisach tylko do zadań realizowanych bezpośrednio przez PCPR. Strategia proponuje przede wszystkim zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji i organizacji działających na polu polityki społecznej w powiecie.*

W strategii nie wskazano jednak bezpośrednio podmiotów odpowiedzialnych za realizację poszczególnych elementów strategii. Strategia obejmuje okres 10 lat.

Wśród celów wg. właściwości realizowanych przez PCPR określonych w Strategii znalazły się m.in. wsparcie rodzinne, prawne, psychologiczne mieszkańców powiatu, wspieranie rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, zwiększenie

¹⁰ Przyjęta uchwałą nr XXIV.117.16 z dnia 24.08.2016 r., dostępna na: https://bip.powiat-miedzyrzecki.pl/akty/20/611/w_sprawie_przyjecia_Powiatowej_Strategii_Rozwiazywania_Problemow_Spolecznych_w_Powiecie_Miedzyrzeckim_na_lata_2016-2025/

¹¹ Cele operacyjne: poradnictwo dla mieszkańców powiatu; rozwój profilaktyki prozdrowotnej i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie; współpraca samorządu powiatowego i gminnego oraz organizacji pozarządowych w zakresie prowadzenia specjalistycznych działań wobec ofiar i sprawców przemocy; udzielanie wsparcia rodzinom, dzieciom i młodzieży, które znalazły się w sytuacji kryzysowej poprzez zapewnienie opieki; pomoc usamodzielniającym się wychowankom rodzin zastępczych i domów dziecka.

¹² Cele operacyjne: zwiększenie kompetencji zawodowych i społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja lokalnego rynku pracy; wsparcie działań wzmacniających rozwój ekonomii społecznej.

świadomości lokalnej społeczności na temat uzależnień, przestępczości i przemocy w rodzinie, realizowanie programów antyprzemocowych, rozwój poradnictwa i upowszechnianie informacji w zakresie praw ofiar przemocy w rodzinie, działania korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy, wymiana doświadczeń z instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, wsparcie merytoryczne dla interdyscyplinarnych zespołów ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W ww. obszarach, zgodnie z informacjami zawartymi w rocznych raportach z działalności, PCPR każdego roku podejmował działania zmierzające do realizacji wymienionych celów.

(akta kontroli str. 4-15, 52-84)

Wśród etapów wdrażania Strategii wskazano m.in.: ocenę stopnia realizacji Strategii przez PCPR poprzez włączenie raportu do rocznego sprawozdania PCPR i przedłożenie go Radzie Powiatu. PCPR monitorował i realizował strategię przekazując roczny raport z działania i ocenę zasobów pomocy społecznej w powiecie międzyrzeckim Radzie Powiatu, w których to dokumentach informował o stanie realizowanych przez PCPR zadań w danym okresie.

Aktualizacja Strategii nastąpiła uchwałą z 31 sierpnia 2022 r.¹³ gdzie wśród elementów analizy ryzyka wskazano na zagrożenia związane z wystąpieniem pandemii.

(akta kontroli str. 143-236, 490-494)

1.3. Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W powiecie międzyrzeckim obowiązywał uchwalony w dniu 27 kwietnia 2016 r. Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2025¹⁴ (dalej Program).

W Programie wyznaczono cel główny: zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, realizowany m.in. poprzez cele szczegółowe: zwiększenie wiedzy w zakresie przemocy oraz podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej na ten temat, upowszechniania informacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, zwiększenie skuteczności działań w zakresie udzielania pomocy ofiarom przemocy a także skuteczności działań podejmowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie.

Realizatorzy programu zostali wskazani w sposób ogólny bez przypisywania im szczególnych działań, według swojej właściwości. PCPR został jednym z realizatorów programu, w którym, poza nim, udział biorą m.in.:

- zespoły interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- policja, prokuratura rejonowa i sąd rejonowy,
- gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych,
- ośrodek pomocy społecznej,
- centrum uzależnień,
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

PCPR nie został wskazany jako odpowiedzialny za monitorowanie programu. Program zakładał, że raport z jego realizacji będzie corocznie sporządzany i przekazywany wraz ze sprawozdaniem z działalności Centrum Radzie Powiatu.

¹³ Uchwała Rady Powiatu Nr XLIV.183.22 z 31 sierpnia 2022 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Międzyrzeckim na lata 2016-2025.

¹⁴ Uchwała Rady Powiatu Nr XXI.105.16 z 27 kwietnia 2016 r.

Realizacja Programu została przyjęta na okres 10 lat, z założeniem corocznego monitorowania przyjętych założeń i zakresu dotychczasowej realizacji. W każdym roku w okresie 2019-2021, Centrum przekazywało sprawozdania z realizacji programu terminowo¹⁵. Monitorowanie Programu odbywało się corocznie poprzez przekazywanie raportu z realizacji programu przeciwdziałania przemocy, który omawiano i przyjmowano na posiedzeniu Rady Powiatu. Raport za 2021 r. został omówiony na sesji Rady Powiatu z 29 czerwca 2022 r.

W dokumentach wykazano wszystkie wymagane dane, w tym potwierdzono realizację przypisanych PCPR zadań. Dla każdego z zadań podano zrealizowane działania wraz z podaniem wielkości realizowanych przedsięwzięć i tak np. w zakresie inicjowania i współorganizowania kampanii informacyjnej w celu pozyskania kandydatów na rodziców zastępczych oraz szkolenia kandydatów w 2019 r. przeszkolono trzech kandydatów na rodziny zastępcze oraz zorganizowano inicjatywy informacyjne i integracyjne w ww. zakresie, w 2020 r. wskazano na przeszkolenie dwóch kandydatów i zorganizowanie dwóch akcji informacyjnych, a w 2021 r. w raporcie wskazano na przeszkolenie 10 kandydatów i organizację dwóch akcji informacyjnych. PCPR zidentyfikował i ocenił stopień zjawiska przemocy w rodzinie. W raporcie za 2021 między innymi przedstawiono dane dotyczące prowadzonych procedur „Niebieskich Kart” za miniony rok. W analizowanym okresie liczba założonych w powiecie Niebieskich Kart utrzymywała się na zbliżonym poziomie. W 2021 r. odnotowano 171 osób, wobec których istniało podejrzenie, że stosowana była przemoc domowa (ilość założonych Niebieskich Kart), w raportach z 2020 r. było to 194, a w 2019 r. - 181 osób.

W sprawozdaniu zostały zidentyfikowane i ujawnione w danym roku formy przemocy oraz dane liczbowe dotyczące działań Policji, prokuratury oraz sądu. Zaprezentowano dane dotyczące posiedzeń zespołów i grup roboczych, dane z działalności zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy, dane dotyczące udzielonych form pomocy w stosunku do osób doświadczających przemocy. Dodatkowo w sprawozdaniu zawarte zostały także m.in. informacje o formach doskonalenia zawodowego w zakresie przeciwdziałania przemocy przez pracowników socjalnych.

(akta kontroli str. 17-45, 85-97, 143-236)

1.4. Rozeznanie problemów społecznych i analiza potrzeb

PCPR dokonywał rozpoznania problemów społecznych i analizy potrzeb w powiecie międzyrzeckim, w tym również w okresie pandemii, co było zgodne z art. 15 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej. Wyrazem diagnozy były formułowane w dokumencie pod nazwą „Ocena zasobów pomocy społecznej w powiecie międzyrzeckim”¹⁶ (dalej: ocena) za poszczególne lata, tzw. potrzeby w zakresie pomocy społecznej, przedstawianym Radzie Powiatu.

W sprawozdaniach z działalności składanych corocznie Radzie Powiatu Międzyrzeckiego na podstawie art. 112 ust. 12 o pomocy społecznej Dyrektor PCPR

¹⁵ Raport z realizacji powiatowej strategii za 2019 r. – przesłano 20.03.2020 r., za 2020 r. przesłano 11.03.2021 r., a za 2021 r. przekazano Starostwu 09.03.2022 r.

¹⁶ Ocena zawierała m.in. dane dotyczące:

- sytuacji demograficznej i społecznej;
- korzystających z pomocy i wsparcia;
- rodzajach pomocy i świadczeń;
- zasobów instytucjonalnych i kadry;
- środków finansowych na wydatki w zakresie pomocy społecznej;
- aktywności projektowo-konkursowej jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;
- współpracy z organizacjami pozarządowymi.

przedstawiała wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej i systemu pieczy zastępczej. Wśród potrzeb wskazano m.in.: potrzeby inwestycyjne (w tym remont dachu Powiatowego Ośrodka Wsparcia), pozyskanie dodatkowych pomieszczeń i zwiększenie zatrudnienia w PCPR, zwiększenie liczby miejsc w pieczy zastępczej, budowa nowego domu dziecka, potrzeby remontowe w DPS-ach z terenu powiatu międzyrzeckiego.

W latach 2019- 2021 PCPR realizował projekt unijny pn. „Uwierz w siebie możesz więcej - II edycja”, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego. Wsparciem objęto 86 osób. Partnerem w realizacji projektu była Fundacja Nasz Dom z Lutola Mokrego. Głównym celem projektu było zwiększenie szans do zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Adresowany był do osób przebywających w pieczy zastępczej, opuszczających pieczę zastępczą, usamodzielnianych wychowanków z rodzin zastępczych i domu dziecka, dla młodzieży i rodzin w kryzysie i osób doznających przemocy. W związku z Covid-19 wydłużone zostało jego zakończenie z 30 czerwca 2021 r. na koniec roku 2021.

Rozmiar realizowanego przez PCPR wsparcia w latach 2020-2021 znacząco się nie zmienił. Według danych zawartych w ocenie w zakresie realizowanego wsparcia z wszelkich form pomocy w powiecie międzyrzeckim w 2020 r. skorzystało 1 248 osób, a w 2021 r. o 19 mniej, tj. 1 229, natomiast liczba przyznanych świadczeń zmalała o dwa (z 111 do 109).

Rozeznanie problemów i analiza potrzeb dokonywana była także w sprawozdaniach z realizacji powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych i powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

(akta kontroli str. 98-130, 143-236, 405)

1.5. Zasoby pomocy społecznej powiatu

W latach 2019-2021 w powiecie międzyrzeckim działały następujące instytucje pomocy społecznej:

- sześć¹⁷ Domów Pomocy Społecznej dysponujące łącznie w 2019 r. – 408 miejscami, a od 2020 r. 397 miejscami (decyzją Wojewody Lubuskiego w dwóch DPS w 2020 r. zmniejszono liczbę miejsc o łącznie 11):

- Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Skwierzynie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu – Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Poradnictwo Specjalistyczne,
- Warsztat Terapii Zajęciowej,
- Powiatowa Wypożyczalnia Sprzętu przy DPS w Międzyrzeczu.

Poza instytucjami pomocy społecznej działała również placówka opiekuńczo-wychowawcza, tj. Dom Dziecka w Skwierzynie w okresie do 30 września 2021 r., następnie po reorganizacji i uruchomieniu nowego budynku od 1 października 2021 r. rozpoczęły działalność: Dom Dziecka Nr 1, Dom Dziecka Nr 2 i Zespół Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Skwierzynie.

W 2021 r. rozpoczęta została budowa kolejnego budynku domu dziecka (Nr 3) w Skwierzynie. Uruchomienie działalności nowej placówki zwiększy zasób miejsc dla dzieci wymagających zapewnienia opieki i wychowania na terenie powiatu. Budowa

¹⁷ W: Jasieńcu, Międzyrzeczu, Rokitnie nr 38, Rokitnie nr 58, Skwierzynie, Szarczu (prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Felicjanek).

domu dziecka stanowi realizację jednej z potrzeb uwzględnianych w sprawozdaniach i wykazach potrzeb.

(akta kontroli str. 98-130, 498-502)

Dyrektor PCPR wskazała m.in. na niewystarczający zasób pracowników socjalnych, pielęgniarek i opiekunów w Domach Pomocy Społecznej, a osoby z pożądanymi kwalifikacjami nie podejmują zatrudnienia w instytucjach pomocy społecznej czy pieczy zastępczej z powodu niskich wynagrodzeń, w związku z czym widoczna jest fluktuacja kadr.

Według Dyrektora PCPR oferta instytucji udzielających pomocy i wsparcia w powiecie międzyrzeckim jest obecnie na tyle duża, że nie ma potrzeb tworzenia kolejnych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, a występujące potrzeby ludzi oczekujących pomocy i wsparcia są zaspakajane.

Ponadto w zakresie realizacji zadań w zakresie pomocy i wsparcia dla osób i rodzin przeżywających trudności PCPR współpracuje z organizacjami pozarządowymi: Międzyrzeckie Towarzystwo "Szansa", Międzyrzecz; Środowiskowy Dom Samopomocy, Międzyrzecz; Stowarzyszenie "Nasz Dom", Skwierzyna; Stowarzyszenie Amazonek, Międzyrzecz; Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem Koło Terenowe Międzyrzecz; Fundacja Nasz Dom, Lutol Mokry gm. Trzciel.

(akta kontroli str. 398-401)

1.6. Trudności w realizacji zadań w zakresie pomocy osobom i rodzinom przeżywającym trudności w związku z pandemią COVID-19

Dyrektor PCPR wyjaśniła, że nie wystąpiły większe trudności związane z wystąpieniem pandemii Covid-19, jednakże w okresie pandemii pracownicy zespołu pieczy zastępczej na co dzień mierzyli się z niepokojem w środowisku opiekunów zastępczych mających obawy związane z przyjmowaniem „nowych” dzieci z uwagi na realne zagrożenie zdrowotne i wirusowe. Konieczne było także testowanie dzieci kierowanych do placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych. Kwarantanny oraz izolacje uniemożliwiały bezpośredni kontakt z rodzinami zastępczymi i dziećmi w rodzinach zastępczych. Czasem występowała trudność techniczna – słaby Internet.

W związku z tymi trudnościami PCPR podjął niezbędne działania m.in. organizowano badania na Covid-19 dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej, współpracowano i konsultowano działania z inspekcją sanitarną, ośrodkami pomocy społecznej, Policją oraz szpitalem. PCPR zbierał informacje o stanie zdrowotnym dzieci i przekazywał rodzinie zastępczej. Wprowadzono także możliwość pracy zdalnej specjalistom, a z klientami PCPR, którzy wymagali wsparcia kontaktowano się za pomocą Internetu, poprzez wideorozmowy, portale społecznościowe czy też telefonicznie. Wśród efektów podjętych działań w okresie pandemii Covid-19 Dyrektorka wskazała, że osoby będące w trudnej sytuacji, wymagające wsparcia specjalisty otrzymywały należne wsparcie i pomoc, a postanowienia sądu o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej były realizowane.

(akta kontroli str. 141-142)

1.7. Organizacja pracy PCPR/OIK w okresie pandemii Covid-19

W okresie pandemii Covid -19 w PCPR oraz OIK nastąpiły zmiany w zakresie organizacji pracy m.in. poprzez wprowadzenie rotacyjnego systemu pracy zdalnej

oraz wprowadzenie regulaminu pracy zdalnej¹⁸. Godziny pracy placówki (od 7.00 do 15.00) nie zmieniły się w związku z pandemią. Rotacyjny system pracy polegał na tym, że w każdej komórce organizacyjnej PCPR, Dyrektor według sporządzonego harmonogramu wyznaczał pracowników do pracy zdalnej i pracowników, którzy świadczyli pracę stacjonarną w siedzibie PCPR.

Analiza harmonogramu pracy zdalnej za miesiące lipiec i sierpień 2020 r. wykazała, że zakładały one, iż spośród 13 pracowników czterech wykonywało pracę zdalną w wymiarze trzech pracowników po pięć dni, jeden przez cztery dni (lipiec), natomiast w sierpniu siedmiu pracowników, z czego pięciu w wymiarze dziesięciu dni, zaś dwóch w wymiarze pięciu dni roboczych.

Ograniczona dostępność dla klientów Centrum obowiązywała w okresie od 17 marca 2020 r.¹⁹ do 25 maja 2020 r.²⁰, kiedy to ograniczone zostały bezpośrednie kontakty z zainteresowanymi, a obsługa interesantów odbywała się po uprzednim umówieniu telefonicznym na termin spotkania w PCPR (kontakt nadal odbywał się także poprzez telefon, pocztę elektroniczną oraz biuro podawcze)²¹. W szczególnych, indywidualnych przypadkach, przy zachowaniu reżimu sanitarnego (dezynfekcja, maska, prawidłowa temperatura ciała, dystans) pracownik PCPR prowadził bezpośrednią obsługę klienta.

(akta kontroli str. 275-317)

Dyrektor PCPR w zakresie zmian w sposobie organizacji pracy wyjaśniła, że w okresie pandemii miejsca całodobowego schronienia dla ofiar przemocy w OIK były wyłączone z użytkowania. Przez okres pandemii nikt nie zgłosił potrzeby udzielenia schronienia, a w przypadku gdyby zgłosiła się ofiara przemocy poszukiwano by innych rozwiązań. Czynności związane z prowadzeniem OIK i poradnictwem specjalistycznym wykonuje st. specjalista pracy socjalnej PCPR, który współpracuje z Policją, OPS, Sądem i jak każdy pracownik dysponuje telefonem służbowym. W czasie nieobecności zastępuje go specjalista pracy z rodziną. W sytuacjach interwencyjnych, poza godzinami urzędowania Policja kontaktuje się telefonicznie z dyrektorem PCPR, st. specjalistą pracy socjalnej lub jeśli interwencja dotyczy zabezpieczenia małoletnich dzieci to także z kierownikiem Zespołu Pieczy Zastępczej, lecz interwencje, poza godzinami urzędowania zdarzają się sporadycznie.

(akta kontroli str. 402)

Struktura organizacyjna PCPR nie zmieniła się, nie zostały wprowadzone zmiany zakresów obowiązków, a pracownicy wykonujący czynności w urzędzie kontaktowali się z pracownikami wykonującymi pracę zdalnie. W okresie pandemii Covid-19 dla pracowników PCPR realizujących obowiązki w terenie, w tym dla pracowników Zespołu Pieczy Zastępczej, zostały wprowadzone wewnętrzne procedury bezpieczeństwa,

¹⁸ Rotacyjny system pracy zdalnej został wprowadzony zarządzeniem nr 3.2020 Dyrektora PCPR z dnia 20 marca 2020 roku w sprawie pracy zdalnej w PCPR a regulamin pracy zdalnej został wprowadzony zarządzeniem nr 4.2020 Dyrektora PCPR z dnia 20 marca 2020 roku w sprawie regulaminu pracy zdalnej w PCPR.

¹⁹ Ogłoszenie nr 1.2020 Dyrektora PCPR w sprawie ograniczenia wykonywania zadań przez PCPR w Międzyrzeczu.

²⁰ Ogłoszenie nr 2.2020 Dyrektora PCPR w sprawie ograniczenia wykonywania zadań przez PCPR w Międzyrzeczu.

²¹ Osoby szukające pomocy i wsparcia w PCPR, które w czasie pandemii przybyły do budynku, uzyskały informację od pracownika ochrony o możliwości skontaktowania się telefonicznie, bądź po uzgodnieniach zostały pokierowane do bezpośredniej obsługi. Na parterze budynku była umieszczona informacja o numerach telefonów do działów PCPR, również na stronie internetowej Starostwa oraz na portalu społecznościowym powiatu międzyrzeczekiego. Ponadto instytucje współpracujące z PCPR posiadały numery telefonów komórkowych do pracowników PCPR - każdy pracownik posiada telefon komórkowy służbowy.

oparte o wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego, Ministra Edukacji i Ministra Zdrowia z dnia 15 maja 2020 r., wśród których m.in. wskazano: posiadanie środków ochrony osobistej podczas wizyt i w kontakcie z osobami trzecimi, dezynfekcja i higiena pomieszczeń i powierzchni wspólnych, wprowadzenia środków czystości i środków do dezynfekcji osobistej, promowanie zasad higieny w kontaktach z klientami PCPR, uprzedni kontakt w celu potwierdzenia wizyty pracownika w terenie, poprzedzonej wywiadem na temat sytuacji zdrowotnej rodziny/osoby, organizacja wizyty zapewniająca odseparowanie osób postronnych, ograniczenie wizyt u rodzin zastępczych w tym samym dniu.

Dyrektor PRCP wskazała, że w okresie pandemii Covid-19 pracownicy zaopatrzeni zostali w niezbędne środki higieny osobistej, które ograniczały ryzyko zakażenia wirusem SAR-CoV2²².

Podczas wykonywania codziennej pracy pracownicy PCPR korzystali ze środków ochrony osobistej, w tym maseczek ochronnych oraz rękawic. Ograniczone zostały osobiste kontakty pomiędzy pracownikami. Poza wyposażeniem pracowników i klientów w jednorazowe rękawiczki w PCPR umieszczone zostały w widocznych dla klientów miejscach dozowniki z płynem odkażającym, który na bieżąco był uzupełniany. Ponadto Dyrektor PCPR upowszechniła wśród pracowników niezbędną wiedzę z zakresu BHP, dotyczącą obostrzeń spowodowanych wirusem Covid-19. Pracodawca dbał o czystość i higienę pomieszczeń: powierzchnie dotykowe takie jak: biurka, stoły, klamki, włączniki były regularnie czyszczone środkiem dezynfekującym. Na parterze budynku pracownik ochrony zatrudniony przez Starostwo każdemu wchodzącemu mierzył temperaturę ciała oraz wymagał nałożenia maseczki.

Wśród działań podjętych w celu popularyzowania wiedzy na temat możliwości uzyskania pomocy w związku z problemami rodzin spowodowanymi pandemią m.in. w dniu 6.04.2020 r. do Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp. przekazano dane – Bazę poradnictwa specjalistycznego świadczonego przy użyciu zdalnych środków komunikacji dla osób doświadczających przemocy. Opracowana baza została opublikowana na stronie internetowej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego²³. Ponadto PCPR informował inne instytucje udzielające wsparcia o możliwościach skorzystania z usług PCPR m.in. w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym i możliwości ubiegania się o środki z PFRON z Modułu III.

(akta kontroli str. 279-317)

1.8. Dostępność specjalistów

W latach 2019–2022 (I poł.) PCPR zatrudniał odpowiednio: 16 osób²⁴, z których 12 było pracownikami zajmującymi się sprawami socjalnymi (pomocą społeczną i problemami osób niepełnosprawnych) lub pieczy zastępczej.

Zgodnie z regulaminem funkcjonowania OIK²⁵ ośrodek jest integralną częścią PCPR i działa w jego strukturze. Zgodnie z § 2 regulaminu organizacyjnego PCPR²⁶

²² Tj. 1. Kombinezon micro tector,

2. Rękawice nitrylowe,

3. Maski higieniczne wielokrotnego użytku,

4. Przyłbica osłona do twarzy, 5. Płyn do dezynfekcji rąk sensiti higienic 70%,

6. Płyn antywirus do rąk i powierzchni zapach,

7. Mediseptol do dezynfekcji powierzchni.

²³https://bip.lubuskie.uw.gov.pl/polityka_spoleczna/Przeciwdzialanie_przemocy_w_rodzynie,

Informacje o możliwości uzyskania pomocy w PCPR umieszczone na stronie https://bip.wrota.lubuskie.pl/pcpr_miedzyrzecz/

²⁴ Na łącznie 15,25-15,5 etatu.

²⁵ Zarządzenie 8/2008 Dyrektora PCPR e Międzyrzeczu.

²⁶ Regulamin stanowi załącznik do uchwały nr 79.2014 Zarządu Powiatu w Międzyrzeczu.

Centrum kieruje i reprezentuje na zewnątrz Dyrektor, który podejmuje wszystkie decyzje dotyczące funkcjonowania Centrum, w tym OIK, niezastrzeżone do kompetencji innych organów. Bieżącą działalność OIK prowadziła jedna z pracownic PCPR zatrudniona na stanowisku starszego specjalisty pracy socjalnej (obowiązek prowadzenia OIK i sprawowania opieki socjalnej nad osobami w nim przebywającymi przypisany w zakresie czynności). Ponadto w ramach umów zleceń w zakresie interwencji kryzysowych porad udzielało trzech psychologów oraz prawnik.

W badanym okresie w PCPR (w oparciu o umowy cywilnoprawne) pomoc osobom potrzebującym i wymagającym wsparcia świadczyło: trzech psychologów, psychoterapeuta oraz radca prawny, każdy w wymiarze od kilku do kilkunastu godzin miesięcznie.

(akta kontroli str. 430, 432, 475-483)

Analiza dokumentacji dotyczącej pięciu pracowników pod kątem spełniania wymogów kwalifikacyjnych wykazała m.in., że:

- dwóch pracowników socjalnych: specjalista pracy socjalnej oraz starszy specjalista pracy socjalnej zajmujący się interwencją kryzysową posiadało wymagane kwalifikacje wynikające z art. 116 ust. 1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej;
- radca prawny spełniał wszystkie niezbędne przesłanki wymienione w art. 24 ustawy o radcach prawnych²⁷;
- dyrektor PCPR posiadała wymagany staż pracy w pomocy społecznej oraz posiadała specjalizację z zakresu pracy społecznej, zgodnie z art. art. 122 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej;
- psycholog spełniała wymóg, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów²⁸.

(akta kontroli str. 452-474)

1.9. Współpraca w realizacji zadań

Dyrektor PCPR wskazała, że najszersza współpraca dotycząca wsparcia rodziców i dzieci przeżywających trudności w okresie pandemii dotyczyła organizacji wspólnych działań z zakresu pieczy zastępczej, w ramach której współpracowali z następującymi instytucjami:

- Lubuski Urząd Wojewódzki – w przypadkach związanych z funkcjonowaniem rodzin zastępczych, jak również w ramach projektu „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii Covid-19”, związanego z otrzymaniem przekazaniem do rodzin komputerów oraz środków higieny.
- Ośrodek Adopcyjny w Międzyrzeczu – omawianie ocen sytuacji dziecka, zgłaszanie dzieci z uregulowaną sytuacją prawną do adopcji, monitorowanie sytuacji adopcyjnej.
- Prokuratura Rejonowa w Międzyrzeczu – w zakresie rozwiązywania problemów związanych z rodzicami biologicznymi, oraz zabezpieczeń dzieci.
- Komendą Policji w Międzyrzeczu oraz w Skwierzynie – współpraca w zakresie pilnych zabezpieczeń dzieci, wspólny udział w transporcie, przesłuchań w charakterze świadka.
- Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Międzyrzeczu – podczas przypadków umieszczenia dzieci w placówce czy też w rodzinie zastępczej pozyskiwano informacje czy dziecko, lub rodzice przebywają w kwarantannie lub izolacji, szukano

²⁷ Dz. U. z 2020 r., poz. 75 ze zm.

²⁸ Dz. U. z 2019 r. poz. 1026.

wspólnych rozwiązań dotyczących przeprowadzanie testów Covid-19 i przeciwdziałaniu zakażeniom.

- Szpital w Międzyrzeczu – w zakresie zabezpieczeń dzieci pozostawianych przez matki w Szpitalu. Pobieranie wymazów osób wymagających zabezpieczenia.

- Sąd Rejonowy w Międzyrzeczu - konsultacje dotyczące rodziców biologicznych, ocen sytuacji dziecka, rozwiązań wobec umieszczenia dzieci, wykonywanie postanowień o umieszczeniu dzieci, przygotowanie kwalifikacji kandydatów na rodziny zastępcze, opinii organizatora na temat dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, w zakresie władzy rodzicielskiej rodziców oraz uregulowania sytuacji prawnej dzieci.

- Szkoła Podstawowa nr 2 w Międzyrzeczu, Szkoła Podstawowa nr 4 w Międzyrzeczu, Szkoła Podstawowa nr 6 w Międzyrzeczu, CKZIU w Międzyrzeczu, Zespół Edukacyjny w Skwierzynie, SOSW - w zakresie opinii na temat uczniów oraz bieżące rozwiązywanie problemów rodzinnych związanych z problemami w nauce czy też trudnościami w zachowaniu.

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczewie, Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzcielu, Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie, Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu, Ośrodek Pomocy Społecznej w Przytocznej - w zakresie ocen sytuacji dziecka oraz danych rodziców biologicznych, w zakresie współpracy z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, w zakresie wykonania postanowień o natychmiastowym zabezpieczeniu dzieci.

Dzięki współpracy z ww. instytucjami udało się sprawnie przeprowadzić procedury adopcyjne, w wyniku czego dzieci szybko trafiały do docelowej rodziny. Przy płynnej współpracy z instytucjami bezwzględne zabezpieczenia dzieci przebiegają w sprawny sposób, a działania z Ośrodkami Pomocy Społecznej skutkują również powrotami dzieci pod opiekę rodziców biologicznych. Natomiast współpraca z placówkami oświatowymi pozwala na rozwiązanie problemów związanych z zachowaniem dziecka czy też trudnościami w nauce. Pomoc otrzymana z Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego usprawniła i pomogła prawidłowo funkcjonować dzieciom podczas zdalnego nauczania.

(akta kontroli str. 405, 507-510, 513-514)

1.10. Realizacja zadań związanych ze szkoleniem i doskonaleniem kadr pomocy społecznej z terenu powiatu oraz doradztwem metodycznym

W okresie objętym kontrolą spośród 12 pracowników zajmujących się pomocą społeczną 11²⁹ wzięło udział w przynajmniej jednym szkoleniu związanym z pomocą społeczną. Wśród tematów szkoleń, w których pracownicy PCPR wzięli udział były m.in.: dotyczące usprawnienia współpracy instytucji pracujących na rzecz dzieci i rodziny, procedury odbioru dziecka z rodziny w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia, planowania pracy z dzieckiem w placówce opiekuńczo-wychowawczej, wzmocnienia kompetencji rodzin zastępczych, sposobów radzenia sobie z zachowaniami agresywnymi wśród młodzieży dzieci i rodziców, tworzenia planu pomocy dziecku, budowania lokalnego systemu wsparcia rodziny zastępczej i pieczy zastępczej oraz pozyskiwania środków na ten cel, profilaktyki zachowań ryzykownych, czy efektywnej współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Pracownicy i kierownictwo PCPR brali udział w zewnętrznych szkoleniach i warsztatach organizowanych stacjonarnie, jak też zdalnie. Aspekty wpływu pandemii Covid-19 na warunki i sposób realizacji zadań pomocy społecznej uwzględnione

²⁹ Jedyny z pracowników, który nie wziął udziału w szkoleniu został zatrudniony w kwietniu 2022 r.

zostały w szkoleniu „Otwarty urząd – Dostępny urząd”, w którym wzięło udział pięciu pracowników PCPR.

Dyrektor PCPR wskazała, że w badanym okresie PCPR prowadził doskonalenie kadr pomocy społecznej z terenu powiatu poprzez konsultacje z pracownikami jednostek pomocy społecznej przy występowaniu konkretnego zdarzenia, a także poprzez wideokonferencje w czasie panującej pandemii.

(akta kontroli str. 441-445, 484, 488)

1.11. Programy osłonowe

W okresie objętym kontrolą PCPR w Międzyrzeczu nie organizował ani nie realizował programu osłonowego.

Dyrektor PCPR wskazała, że: „Na terenie powiatu międzyrzeckiego działa 6 Domów Pomocy Społecznej, Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi z miejscami dziennego i całodobowego pobytu, 2 Domy Dziecka, Warsztat Terapii Zajęciowej i Powiatowa Wypożyczalnia Sprzętu dla osób niepełnosprawnych, Ośrodek Interwencji Kryzysowej. Działalność tych struktur zapewnia realizację zadań i zaspakaja potrzeby klientów Centrum, dlatego PCPR w Międzyrzeczu w latach 2019-2021 i półrocze 2022 nie opracowywał programów osłonowych, w szczególności w zakresie wsparcia osób i rodzin w związku z ich problemami spowodowanymi pandemią Covid-19, natomiast realizował ze środków PFRON w ramach Modułu III program „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi”. Skorzystało 319 wnioskodawców (...), środki wydane w 2020 r. to kwota 353 500 zł oraz wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach projektu unijnego w latach 2019-2021.”

W PCPR nie realizowano programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

(akta kontroli str. 487-488)

1.12. Warunki realizacji zadań związanych z oddziaływaniami korekcyjno-edukacyjnymi wobec sprawców przemocy w rodzinie

Programy korekcyjno – edukacyjne, oparte na modelu Duluth dla sprawców przemocy, w latach 2019-2021 realizowane były przez podmiot zewnętrzny w oparciu o umowy zlecenia z PCPR.

Celem realizacji programu było m.in. zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie, kształtowanie postaw partnerstwa i szacunku wobec członków rodziny oraz odpowiedzialności za dokonane akty przemocy, poszerzenie przez uczestników wiedzy w zakresie zjawiska przemocy, kształtowanie umiejętności asertywnego rozpoznawania konfliktów i zmiana systemu przekonań osobistych oraz nabycie umiejętności nazywania i konstruktywnego wyrażania uczuć i emocji.

Obowiązek realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych przez PCPR wynikał z przyjętego uchwałą³⁰ Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2016-2025.

W latach 2019-2021 w związku z brakiem chętnych, programy realizowane były w Areszcie Śledczym w Międzyrzeczu dla odpowiednio 21, 20 i 20 sprawców przemocy w rodzinie (ukończyło odpowiednio 18, 17, 17).

³⁰ Uchwała nr XXI.105.16 z 27 kwietnia 2016 r. Rady Powiatu Międzyrzeckiego.

Badaniem szczegółowym objęto realizację programu w 2020 r. w zakresie nadzoru nad jego realizacją. Pracownicy PCPR zweryfikowali kwalifikacje prowadzących, czas szkolenia (ilość godzin zajęć), listy obecności oraz kryteria oceny kwalifikacyjnej do ukończenia programu, ocenę zajęć przez uczestników (ewaluacja) oraz zaświadczenia o ukończeniu szkolenia. Przedłożona dokumentacja została zweryfikowana i po uzupełnieniu sporządzona prawidłowo.

W sprawozdaniu z realizacji programu wskazano m.in., że uczestnicy podczas zajęć uświadomili sobie własne działania przemocowe, potrafili je nazwać i zapobiegać stosowaniu przemocy w przyszłości.

Wydatki ogółem poniesione na realizację programu w kolejnych latach 2019-2021 wyniosły 16 782 zł, 16 780 zł oraz 18 000 zł.

(akta kontroli str. 131-140, 345-365, 515-517)

1.13. Finansowanie zadań na rzecz wsparcia rodzin przeżywających trudności

W latach 2019-2022 (I półrocze) wysokość wydatków poniesionych na zapewnienie interwencji kryzysowej, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych³¹ wynosiła odpowiednio: 3.362,2 tys. zł (tj. 94,6% kwoty planowanej – 3.555,3 tys. zł); 3.892,5 tys. zł (tj. 94,8% kwoty planowanej – 4.106,6 tys. zł); 3.519,3 tys. zł (tj. 94,3% kwoty planowanej – 3.732,3 tys. zł), 2022 r. I półrocze 1.566,6 tys. zł (tj. 40,2% kwoty planowanej – 3.900,3 tys. zł³²).

Porównanie wydatków poniesionych w latach 2020-2021 w stosunku do 2019 r. wykazało, że:

- ✓ wydatki na powiatowe centra pomocy rodzinie wzrosły odpowiednio o 3,3% i 20%;
- ✓ wydatki na zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2020 r. były takie jak wydatki w 2019 r. a w 2021 r. wzrosły w stosunku do 2019 r. o 7,3%;
- ✓ wydatki na ośrodki interwencji kryzysowej i jednostki specjalistycznego poradnictwa były niższe od wydatków poniesionych na ten cel w 2019 r. odpowiednio o: 7,5% i 5%;
- ✓ wydatki na rodziny zastępcze w 2020 r. były wyższe o 2,1%; a w 2021 r. niższe o 1,4% od wydatków poniesionych na ten cel w 2019 r.;
- ✓ wydatki na działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych były wyższe odpowiednio o: 34,5% i 59,5%.

(akta kontroli str. 46-49, 429)

³¹ Wydatki ujęte w rozdziale 85218 – Powiatowe centra pomocy rodzinie, 85205 – zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, 855504 – wspieranie rodziny, 85220 – jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej, 85508 – rodziny zastępcze oraz 85510 – działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych.

³² Wydatki w rozdziale 85218 Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie wyniosły odpowiednio: 763,7 tys. zł (plan – 817,2 tys. zł); 789 tys. zł (812,3 tys. zł); 916,8 tys. zł (953,6 tys. zł); 443,2 tys. zł (1.014,5 tys. zł); w rozdziale 85205 – zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie: 16,8 tys. zł (plan – 16,8 tys. zł); 16,8 tys. zł (16,8 tys. zł); 18 tys. zł (18 tys. zł); 0 (18 tys. zł); w rozdziale 85504 – wspieranie rodziny: 28,8 tys. zł (plan – 28,8 tys. zł); 232 tys. zł (232 tys. zł). W latach 2021-2022 (I półrocze nie ponoszono wydatków w tym rozdziale; 85220 – jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej: 58,1 tys. zł (plan – 58,5 tys. zł); 53,8 tys. zł (62,8 tys. zł); 55,2 tys. zł (66,3 tys. zł); 21,6 tys. zł (66,8 tys. zł); w rozdziale 85508 rodziny zastępcze: 2.304,9 tys. zł (plan – 2.443,4 tys. zł); 2.352,1 tys. zł (2.523,9 tys. zł); 2.272,3 tys. zł (2.425,8 tys. zł); 980,2 tys. zł (2.534 tys. zł); 85510 działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych: 161,1 tys. zł (plan – 161,2 tys. zł); 216,7 tys. zł (226,7 tys. zł); 257 tys. zł (268,6 tys. zł); 121,5 tys. zł (267 tys. zł).

W latach 2019-2020 wydatkowano na wypłatę świadczenia Dobry start odpowiednio 28,8 tys. zł (tj. 100% kwoty planowanej – 865,5 tys. zł) i 28,2 tys. zł (tj. 100% kwoty planowanej).

Dyrektor PCPR wyjaśniła, że na powyższe zmiany wpływ miał m.in. wzrost kosztów funkcjonowania PCPR, zmiana liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej oraz liczby dzieci opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze, wielkość dotacji przyznanej na realizację programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie, czasowe zamknięcie OIK z powodu pandemii Covid-19. Jednocześnie dyrektor wskazała, że pandemia nie miała znacznego wpływu na wielkość wydatków PCPR.

(akta kontroli str. 406-408)

W planie finansowym PCPR nie określono konkretnej kwoty na zakup środków ochrony osobistej oraz urządzeń służących ograniczeniu ryzyka zakażenia wirusem SARS-CoV-2. W latach 2020-2021³³ wydatki na ten cel ze środków na funkcjonowanie Centrum wynosiły odpowiednio: 16,7 tys. zł i 1,3 tys. zł. Środki te zostały przeznaczone m.in. na dezynfekcję pomieszczeń i zakup środków do dezynfekcji pomieszczeń, zakup środków ochrony osobistej, zakup dwóch laptopów do pracy zdalnej dla pracowników, zakup termometra bezdotykowego.

W 2020 r. w powiecie międzyrzeczkiem realizowano projekt, dofinansowany ze środków UE³⁴, pn. Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii Covid-19. W ramach projektu zakupiono: środki ochrony osobistej, sprzęt i oprogramowanie (laptopy, urządzenia wielofunkcyjne, słuchawki z mikrofonem) oraz wyposażenie do organizacji miejsc kwarantanny/izolacji (m.in. meble, pościel, lampki, łóżka polowe) za łączną kwotę: 203,8 tys. zł³⁵. Wsparciem objęto: rodziny zastępcze (spokrewnione, niezawodowe oraz zawodowe), rodzinne domy dziecka i podmiot pieczy instytucjonalnej.

(akta kontroli str. 46-50, 428)

1.14. Skargi i wnioski dotyczące działalności w zakresie wsparcia osób i rodzin przeżywających trudności

W okresie objętym kontrolą do PCPR i Starostwa Powiatowego w Międzyrzeczu nie wpływały skargi i wnioski dotyczące działalności w zakresie pomocy osobom i rodzinom przeżywającym trudności.

(akta kontroli str. 245-247, 495-497)

1.15. Kontrole realizacji zadań w zakresie wsparcia osób i rodzin przeżywających trudności

W badanym okresie organy do tego uprawnione nie przeprowadzały w Centrum kontroli dotyczących wywiązywania się w okresie pandemii Covid-19 z zadań objętych kontrolą.

(akta kontroli str. 51)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

³³ W 2022 r. nie ponoszono wydatków na ten cel.

³⁴ Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój lata 2014-2020, działanie 2.8. Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym.

³⁵ W tym: na środki ochrony osobistej (rękawiczki, maseczki, płyny dezynfekcyjne) wydatkowano 5 tys. zł; na sprzęt i oprogramowanie wydatkowano – 187,8 tys. zł; a na wyposażenie do organizacji miejsc kwarantanny/izolacji wydatkowano – 11 tys. zł.

OBSZAR

2. Pomoc realizowana na rzecz osób i rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19 oraz jej efekty

Opis stanu faktycznego

2.1. Liczba osób i rodzin potrzebujących pomocy oraz przyczyny objęcia wsparciem

Wśród głównych przyczyn korzystania z pomocy, które zostały poszerzone o dodatkowe problemy osób korzystających z pomocy i wsparcia w ramach poradnictwa specjalistycznego należy wymienić:

- trudności wychowawcze – 168 osób (odpowiednio w okresie 2019 – I połowa 2022: 52, 44, 49 i 23),
- problemy natury prawnej – 86 osób (odpowiednio w okresie 2019 – I połowa 2022: 33, 16, 29 i 8),
- doświadczanie przemocy domowej – 37 osób (odpowiednio w okresie 2019 – I połowa 2022 r.: 15, 8, 7 i 7).

Do najrzadszych przyczyn korzystania z pomocy lub wsparcia w całym okresie objętym kontrolą należy zaliczyć:

- bezdomność – jedna osoba (w 2021 r.),
- utrata pracy – dwie osoby (po jednej osobie w 2020 r. i 2021 r.),
- śmierć bliskiej osoby lub zdarzenie losowe – po trzy osoby (dwie osoby w 2021 r. i jedna w I połowie 2022 r.).

Nie były zgłaszane problemy związane z mobbingiem w pracy oraz przejściem na emeryturę/rentę. Wśród przyczyn korzystania z pomocy i wsparcia przez osoby i rodziny nie została zidentyfikowana kwarantanna i długotrwała izolacja.

W przypadku pięciu analizowanych spraw z zakresu interwencji kryzysowej w latach 2019-2021 wśród przyczyn objęcia wsparciem były: przemoc domowa (trzy osoby w 2019 r.), śmierć bliskiej osoby w dwóch przypadkach (po jednym przypadku w 2020 r. i 2021 r.), trudności wychowawcze i potrzeba ochrony macierzyństwa. Wyłącznie w 2019 r. skierowano do schronienia tymczasowego (dla trzech osób).

(akta kontroli str. 394)

Z pomocy i wsparcia w poszczególnych formach skorzystała następująca liczba osób i/lub rodzin:

- poradnictwo psychologiczne - ogółem 151 osób, nastąpił spadek liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia w okresie pandemii Covid-19: w 2019 r. korzystało - 50 osób, w 2020 r. - 38 osób, w 2021 r. - 41 osób, w 2022 r. (I pół.) - 22 osoby;
- poradnictwo prawne - ogółem 55 osób, ze względu na pandemię odnotowano spadek liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia. W 2019 r. korzystało - 28 osób, w 2020 r. - 8 osób, w 2021 r. - 13 osób, w 2022 r. (I pół.) - 6 osób;
- poradnictwo socjalne - ogółem 127 osób. Tendencja malejąca w okresie pandemii Covid-19. W 2019 r. korzystało - 53 osoby, w 2020 r. - 34 osoby, w 2021 r. - 33 osoby, a w 2022 r. (I pół.) - 7 osób;
- poradnictwo w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie - łącznie 37 osób (odpowiednio: 10, 11, 10 oraz 6);
- psychoterapii – łącznie 31 (odpowiednio 15, 2, 7 oraz 7);

- schronienie tymczasowe powyżej 3 miesięcy³⁶ - wyłącznie trzy osoby skierowane w 2019 r.;

- schronienie tymczasowe do 3 miesięcy – wyłącznie dwie osoby w I połowie 2022 r.

Nie wystąpiły przypadki udzielania w badanym okresie schronienia doraźnego.

W ramach interwencji kryzysowych w latach 2019-2021 udzielono w każdej z pięciu spraw poradnictwa psychologicznego (łącznie dziewięciu osobom), natomiast w jednej z tych spraw (trzy osoby), także porady prawnej i socjalnej.

(akta kontroli str. 396)

W związku z pandemią Covid-19 na polecenie Wojewody Lubuskiego w terminie od 26 marca do 24 maja 2020 r. działalność Powiatowego Ośrodka Wsparcia „Razem różnie!” w Skwierzynie została zawieszona. W okresie zawieszenia działalności ośrodka pracownicy utrzymywali kontakt telefoniczny z uczestnikami POW, udzielali porad, wskazówek, organizowali dowóz zakupów, kontaktowali się również z lekarzami ws. porad lekarskich (u tych uczestników, którzy oczekiwali takiej pomocy).

(akta kontroli str.199-200)

Z informacji pozyskanych z pięciu szkół z terenu powiatu oraz poradni psychologiczno-pedagogicznej wynika m.in., że jako największe problemy w realizacji zadań związanych z udzielaniem pomocy dzieciom przeżywającym trudności oraz będącym w sytuacjach kryzysowych jednostki wskazały: kwarantanny/izolacje oraz naukę zdalną - problemy techniczne oraz z dostępem do sprzętu: laptopów, tabletów, internetu, a także utrudniony kontakt ze specjalistami (np. konsultacje telefoniczne lub przez specjalistyczne platformy/aplikacje z technikami/informatykami). Poradnia wskazała na wydłużenie procesu diagnostycznego.

Według przekazanych informacji w zakresie zmiany lub pojawienia się nowych potrzeb i problemów dzieci wskazywano m.in. na problemy i zaburzenia wywołane izolacją (lęk przed chorobą i śmiercią; epizody depresyjne, wycofywanie się z kontaktów społecznych); pogorszenie kondycji psychofizycznej uczniów, pogorszenie motywacji do nauki oraz trudności z koncentracją uwagi utrudniające przyswajanie wiedzy, cyberprzemoc, zbyt długi czas kontaktu z nowoczesnymi technologiami i sprzętem komputerowych, powodujący zaburzenia i uzależnienia oraz osamotnienie i brak równowagi w relacjach społecznych.

Celem przeciwdziałania ww. niekorzystnym zjawiskom podejmowano m.in. następujące działania: kierowanie uczniów w sytuacjach trudnych do specjalistów (psychiatra, psychoterapeuta) oraz udostępnianie rodzicom materiałów psychoedukacyjnych, zwiększono liczbę konsultacji i porad psychologicznych dla dzieci i rodziców wymagających wsparcia; indywidualne konsultacje online, organizacja warsztatów i zajęć dla uczniów lub rodziców rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz organizacja imprez szkolnych, wycieczek klasowych i spotkań mających na celu socjalizację społeczności klasowej/szkolnej.

W zakresie liczby dzieci, którym w związku z szeroko rozumianymi trudnościami wywołanymi pandemią udzielono pomocy i wsparcia oraz ich form, zarówno szkoły jak i poradnia wskazały, że liczba takich dzieci co do zasady wzrosła, lecz nie sposób dokładnie ją określić, gdyż trudno wskazać jaka część z występujących trudności była spowodowana wyłącznie pandemią Covid-19, a podłoże problemów jest najczęściej różnicowane i bardziej złożone.

³⁶ Dodatkowo dwie osoby skierowane w ramach schronienia tymczasowego w 2018 r., których pobyt przedłużył się na 2019 r.

Wśród form udzielanej pomocy wskazywano przede wszystkim użyczenie różnego rodzaju sprzętu komputerowego do nauki zdalnej oraz szeroko pojętą pomoc psychologiczno-pedagogiczną (konsultacje, rozmowy, warsztaty).

(akta kontroli str. 527)

W 2020 r. Centrum realizowało także projekt pn. Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii Covid-19 o wartości 203 840,30 zł, którego celem było zapobieganie i ograniczanie negatywnych skutków wystąpienia Covid-19 w obszarze pieczy zastępczej. Beneficjentami projektu byli wychowankowie umieszczeni w pieczy zastępczej rodzinnej lub instytucjonalnej w tym osoby uczące się, pozostające w pieczy zastępczej. Celem szczegółowym było wsparcie dzieci, rodziców zastępczych oraz instytucjonalnych podmiotów pieczy zastępczej poprzez zakup: wyposażenia na cele realizowania zdalnego nauczania, środków ochrony indywidualnej oraz wyposażenia do organizacji miejsc kwarantanny/izolacji z pieczy zastępczej.

Wsparciem objęto dwa domy dziecka i placówkę opiekuńczo-wychowawczą, 33 rodziny zastępcze spokrewnione oraz 15 rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych (ogółem 187 osób) przekazując w ramach projektu m.in. sprzęt komputerowy z oprogramowaniem – 60 szt., sprzęt wielofunkcyjny oraz słuchawki multimedialne – łącznie 45 szt., wyposażono cztery miejsca kwarantanny/izolacji oraz przekazując środki do dezynfekcji oraz środki ochrony osobistej.

(akta kontroli str. 200)

Przyczyny zmniejszenia liczby osób korzystających ze wsparcia są tożsame z przyczynami spadku liczby porad, opisanymi w pkt. 1.1. wystąpienia.

Nie wystąpiły przypadki nieudzielenia pomocy osobom potrzebującym. Pomimo pandemii Covid-19 cele PCPR nie zmieniły się i w sposób ciągły, mimo utrudnień i obowiązku dostosowywania się do wymogów sanitarnych, udzielano pomocy i wsparcia potrzebującym.

(akta kontroli str. 393)

2.2. Prawdliwość świadczenia pomocy interwencyjnej osobom i rodzinom będącym w kryzysie oraz jej efekty

Analiza dokumentacji pięciu spraw, wszystkich które miały miejsce w badanym okresie, wobec których PCPR realizował interwencję kryzysową (art. 47 ustawy o pomocy społecznej) wykazała m.in., że:

a) Sprawa nr 1 (zgłoszenie z 15.02.2019 r.) – zgłoszenia dokonała matka małoletniej córki, wobec której ojciec stosował przemoc.

Kobiecie udzielono pomocy doraźnej psychologicznej oraz poradnictwa socjalnego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, propozycja schronienia w OIK nastąpiła w dniu zgłoszenia, po kolejnych 6 dniach udzielono poradnictwa prawnego (22.02.2019 r.). Od 26.02 2019 r. (po 10 dniach) matka wraz z małoletnią córką i pełnoletnim synem wyrazili zgodę i zostali umieszczeni w OIK (pierwotnie na trzy miesiące następnie wydłużone do końca października 2019 r.) zgodnie z regulaminem funkcjonowania OIK. Postanowienia ww. regulaminu (rozdział V) dopuszczają w szczególnie uzasadnionych przypadkach, na wniosek osoby zainteresowanej, po akceptacji wniosku przez Dyrektora PCPR, przedłużenie pobytu.

Od 1 marca 2019 r. pomoc psychoterapeutyczna dla małoletniej. Nie było potrzeby natychmiastowego wsparcia materialnego. Założona Niebieska Karta, dokonano oceny sytuacji rodziny. Zastosowana pomoc: socjalna, prawna, terapeutyczna, poradnictwo rodzinne.

Rodzina została umieszczona w wykazie oczekujących do zawarcia umowy najmu mieszkania we właściwym urzędzie. Małoletnia została uczestniczką projektu „Uwierz w siebie – możesz więcej – II edycja”.

Relacje w rodzinie poprawiły się, dwukrotnie po opuszczeniu OIK telefoniczne rozmowy pracownika PCPR z matką małoletniej. Zespół Interdyscyplinarny zamknął procedurę „Niebieskie Karty”.

b) Sprawa nr 2 (zgłoszenie w dniu 13.02.2020 r.) – zgłoszenie telefoniczne do pracownika socjalnego, który przekazał sprawę do psychologa – kobieta wymagająca pomocy (podopieczna OPS w innej miejscowości) w związku ze śmiercią dziecka. Udzielona została pomoc psychologiczna telefoniczna w dniu zgłoszenia. Wyznaczono pierwszą wizytę po dwóch dniach. Psycholog ustaliła, że klientka potrzebuje wsparcia w zakresie kryzysu psychicznego. Ustalono plan pomocy – spotkania terapeutyczne dwa razy w miesiącu, w związku z traumatycznymi doświadczeniami pomocą psychologiczną objęto kobietę oraz jej partnera. Współpraca z właściwym OPS. Klientka po interwencjach odzyskała umiejętność samodzielnego radzenia sobie.

c) Sprawa nr 3 (zgłoszenie z 28.09.2021 r.) – podejrzenie stosowania przemocy przez matkę wobec córki (11 lat), zgłoszenie pedagoga szkolnego z innej miejscowości z terenu powiatu. Tego samego dnia udzielono wsparcia psychologicznego. Po dwóch dniach konsultacje psychologiczne matki oraz dziecka. W związku ze zgłoszeniem przemocy w domu pedagog szkolny zainicjował procedurę Niebieskiej Karty. Określono plan pomocy obejmujący: rozmowy indywidualne z rodzicami oraz pracę terapeutyczną w zakresie której udzielono wsparcia, wdrożono psychoedukację rodziców w zakresie kompetencji wychowawczych. W toku pracy terapeutycznej dziecko poinformowało, że nie mówiło prawdy (zazdrość o rodzeństwo i domaganie się większej uwagi ze strony rodziców). Działania PCPR pozwoliły wyjaśnić problem i odzyskać równowagę psychiczną.

d) sprawa nr 4 (zgłoszenie z 20.07.2020 r.) – stres matki wywołany śmiercią dziecka, zgłoszenie od asystenta rodziny (OPS w innej miejscowości). W pierwszym miesiącu od zgłoszenia cotygodniowe spotkania terapeutyczne, następnie w terminie co dwa tygodnie w kolejnych miesiącach. W toku terapii zdiagnozowano m.in. silny stres związany ze śmiercią dziecka, kryzys psychiczny i emocjonalny. Praca terapeutyczna obejmowała bezpośrednio po zgłoszeniu udzielenie wsparcia oraz pomoc psychologiczną w okresie żałoby, budowanie umiejętności radzenia sobie ze stresem oraz motywowanie małżonka do podjęcia leczenia. Współpraca z OPS w innej miejscowości. Klientka po interwencjach odzyskała równowagę psychiczną i umiejętność samodzielnego radzenia sobie.

e) sprawa nr 5 (zgłoszenie z 15.03.2021 r.) – śmierć żony, matki dwóch córek, małoletnich. Zgłoszenie z OPS w innej miejscowości. Ojciec został poinformowany o możliwych sposobach pomocy jakie udziela Centrum przez pracownika socjalnego (15.03.2021 r.). Udzielono porady psychologa. Opracowany został plan pomocy, w ramach którego realizowano działania psychoterapeutyczne. Klient po interwencjach odzyskał równowagę psychiczną i umiejętność samodzielnego radzenia sobie.

(akta kontroli str. 409-425)

Analizowana dokumentacja pięciu spraw (rodzin) wykazała, że wszystkie osoby wymagające pomocy otrzymały natychmiastową pomoc psychologiczną stosownie do art. 47 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej. Działania pracowników PCPR podejmowane były jeszcze tego samego dnia, gdy wpłynęło zgłoszenie. Wsparcie udzielane było bezzwłocznie. W czterech z pięciu przypadków współdziałano z podmiotami zewnętrznymi, w szczególności z właściwymi OPS, szkołą, Zespołem

Interdyscyplinarnym, a osoby którym zapewniono wsparcie odzyskały równowagę psychiczną. Nie wystąpiły przypadki by osoby przerwały zaplanowaną przez Centrum pomoc.

(akta kontroli str. 409-425)

2.3. Prawdliwość realizacja wsparcia w formie mieszkań chronionych

PCPR w Międzyrzeczu nie prowadziło mieszkań chronionych ani nie kierował do nich swoich klientów. Do PCPR w okresie od początku 2019 r. – do końca I połowy 2022 r. nie wpłynęły wnioski w tej kwestii.

(akta kontroli str. 488)

2.4. Prawdliwość kierowania do domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (ośrodka wsparcia)

Centrum w związku z brakiem wniosków, nie kierowało do domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży w okresie objętym kontrolą. Wystąpił jeden przypadek udzielenie schronienia w OIK matki z dwójką dzieci. Skierowani do ośrodka po raz pierwszy zostali na okres od 26 lutego do 27 maja 2019 r. Matka podpisała zobowiązanie do przestrzegania regulaminu OIK i współpracy z pracownikiem PCPR (st. specjalistą pracy socjalnej) w celu rozwiązania trudnej sytuacji życiowej. Pobyt w OIK wydłużono do 27 lipca, a następnie do 31 października 2019 r. (sprawa opisana w pkt 2.2.a wystąpienia). Każdorazowo skierowanie o wydłużenie pobytu w OIK było uzasadniane (m.in. toczącym się postępowaniem sądowym w sprawie ustalenia miejsca pobytu dziecka i świadczeń alimentacyjnych), a pracownik OIK po analizie akceptował wnioski wskazując, że pozostanie w Ośrodku pozwoli na motywowanie do zmian i przyczyni się do wzmocnienia zdolności do funkcjonowania w przyszłości.

(akta kontroli str. 412-415, 431, 518-525)

2.5. Prawdliwość ustalania odpłatności za pobyt w domach dla matek i mieszkaniach chronionych

W badanym okresie nie wystąpiły przypadki kierowania, a tym samym ustalania odpłatności za pobyt w domach dla matek i mieszkaniach chronionych.

(akta kontroli str. 431)

2.6. Prawdliwość realizacji programów osłonowych

PCPR w kontrolowanym okresie nie realizował programów osłonowych.

(akta kontroli str. 487)

2.7. Prawdliwość realizacji programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie oraz efekty podejmowanych działań

Centrum w kontrolowanym okresie nie realizowało samodzielnie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, natomiast zlecał ich prowadzenie zewnętrznemu podmiotowi co opisano w pkt 1.12. niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str. 131-140, 335-365)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli działalność kontrolowanej jednostki w zakresie interwencji kryzysowej zapewniła osobom wymagającym wsparcia powrót do równowagi psychicznej lub zdolność samodzielnego funkcjonowania. We

wszystkich przypadkach udzielono skutecznie natychmiastowej pomocy psychologicznej, a w przypadku jednej z rodzin, która tego wymagała, schronienia w ośrodku interwencji kryzysowej, co pomogło w przywróceniu prawidłowych relacji w rodzinie.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Zielona Góra, 19 października 2022 r.

Kontroler
Paweł Pawlak
Główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
p.o. Wicedyrektor
Włodzimierz Stobrawa

.....
podpis

.....
podpis